

**Матеріали до історії
відділу довідково-бібліографічної
та науково-інформаційної роботи
Національної історичної бібліотеки України**

У структурі Історичної бібліотеки 1946 року визначено відділ бібліографії і консультацій (5 осіб). У подальшому змінювалися форми організації відділу у виконанні довідкових, наукових, інформаційних функцій.

З 1952 року, коли була сформована організаційна структура Державної історичної бібліотеки УРСР і почалося обслуговування читачів, бібліографічний відділ функціонував активно¹. У відділі працювали досвідчені бібліографи Р. С. Кац, Н. С. Шеліхова та інші, які створювали й розвивали історичну бібліографію як наукову дисципліну².

З 1960 року в бібліографічному, як і в інших відділах, запроваджено відкритий доступ користувачів до певної частини довідково-бібліографічного фонду, який на початок 1961 року становив 13505 документів. В цей період укладалась та перебудовувалась картотека журнальних і газетних статей. Бібліографічні довідки, половина з яких історико-краєзнавчої тематики, виконувались за запитами читачів і державних установ, навчальних закладів України та інших республік колишнього СРСР. Бібліографи прагнули розкрити фонд Бібліотеки, надати методичну допомогу бібліотекам України в дослідженні регіональної історії України, співпрацювали з відомими бібліотечними установами країни.

Функції бібліографічного інформування виконували спеціалісти в структурі створеного в 1964 році відділу науково-бібліографічної та інформаційної роботи, проте зі зміною оргструктури Бібліотеки 1971 року було створено відділ довідково-бібліографічної та інформаційної роботи.

В архіві письмових бібліографічних довідок 70-х років ХХ ст. свій бібліографічний доробок залишили фахівці: Зюба Л., Титаренко В., Тищенко Г. Г., Сохацька А. С., Альохін Д., Альохіна Т. О., Чанишева, Дерлеменко (Дубок) Т. Ф., Махинько Н. А., Лозоватор І. Й., Дударь І. В., Білоус В. Д., Кареліна (Нерубайська) С. Ю., Хміль Г. В., Горська Н. О., Єфіменко Г. В.

З 1963 р. до лютого 1984 р. відділ очолювала Аніщенко (Ритова) Галина Олексіївна, яка запам'яталась колегам як вимогливий керівник, фахівець високого гатунку, вмільний організатор багатопланової роботи відділу, наставник молодих спеціалістів. Постійно проводились методико-практичні заняття, здійснювався контроль виконання бібліографічних довідок, що сприяло зростанню нової плеяди професійних бібліографів, які ще за відсутності комп'ютерів виконували складні

¹ Семенов В. Г. Створення Державної історичної бібліотеки УРСР та її діяльність / В. Г. Семенов // Науково-методичний збірник / редкол. : П. І. Жевахов, Г. М. Курій, Л. Л. Макаренко (відп. ред.), Н. М. Шеліхова. – Київ, 1961. - № 1. – С. 63;

² Кац, Р. С. Про стан історичної бібліографії на Україні / Р. С. Кац, Н. М. Шеліхова // Укр. іст. журн. – 1958. - № 5. – С. 159-166;

бібліографічні розшуки, укладали списки документів на запити користувачів-краєзнавців, установ і організацій. Традиція постійного фахового підвищення кваліфікації зберігається у нашому відділі й донині.

У 70 – 80-х роках минулого століття у період підготовки до друку багатотомного видання «Історія міст і сіл Української РСР» фахівцями відділу зібрано та опрацьовано велику кількість фактографічного і бібліографічного матеріалу на допомогу науковцям, краєзнавцям та видавцям.

У середині 80-х років ХХ ст. довідково-бібліографічну роботу виконували фахівці Білоус Валентина Дмитрівна, Сохацька Анастасія Сільвестрівна, Купрієнок Ольга Анатоліївна, Гулієва (Рофман) Лариса Марківна, Ширшова Лариса Георгіївна, Шиловська Тетяна Борисівна, Лахтадир (Костриба) Оксана Петрівна. Обслуговування користувачів відбувалось злагоджено, систематична картотека статей дбайливо й ретельно поповнювалася картками з аналітичними описами з поточної періодики: цим відповідально опікувалася досвідчений фахівець бібліографування Валентина Дмитрівна Білоус.

З 1987 р. і до травня 1995 р. відділ довідково-бібліографічної роботи очолювала Горська Наталія Олексіївна – творча особистість, прекрасний бібліограф і знавець книги. За її керівництва склалася професійна команда однодумців – Білоус Валентина Дмитрівна, Гулієва Лариса Марківна, Попілова А. Л., Ширшова Лариса Георгіївна, Шикалова Л. М., Сохацька Анастасія Сільвестрівна, Шиловська Тетяна Борисівна, Моїсеєва Наталія Станіславівна, Єфіменко Галина Володимирівна. Вони на високому професійному рівні виконували складні бібліографічні розшуки (наприклад, для Ін'юрколегії та багатьох інших установ, організацій та краєзнавців), готували книжково-журнальні виставки, працювали з довідково-інформаційним фондом, забезпечували наповнення та функціонування систематичної картотеки статей, підвищували інформаційну культуру користувачів надаючи консультації біля каталогів і картотек, проводячи екскурсії. Улюблена праця відбувалася в атмосфері взаємної підтримки, оптимізму, задоволення від спілкування з читачами.

Понад 42 роки працювала в нашій Бібліотеці бібліограф Сохацька Анастасія Сільвестрівна – людина особливої, трагічної долі. В роки Другої світової війни у підлітковому віці Тася була примусово вивезена до Німеччини, зазнала лиха оstarбайтерської важкої праці, а при спробі втечі від бауера була затримана й потрапила до концтабору Равенсбрюк.

Сама Анастасія Сільвестрівна не могла багато і в деталях розповісти про свій гіркий і страшний досвід виживання у концтаборі: занадто важкими виявилися пролонговані наслідки та латентні складові ув'язнення. Проте в цій маленькій, худенькій, як підліток, жінці незламною залишилась гідність Людини. Після війни, закінчивши Харківський інститут культури, А. С. Сохацька працювала бібліографом в Історичній бібліотеці з березня 1952 р. до жовтня 1994 р. Вона не мала власної сім'ї, проте своїм відношенням до праці, старанністю і глибиною опрацювання тем запитів користувачів, відданістю справі доводила, що Бібліотека була для неї рідною домівкою, а колектив нашого відділу – рідною сім'єю. Адміністрація та колектив Бібліотеки сприяли одержанню А. С. Сохацькою окремої квартири в Києві. Анастасія Сільвестрівна категорично відмовлялась від матеріального відшкодування Німеччини колишнім в'язням концтаборів: надто болісною була для неї сама згадка про те страшне місце, де по-звірячому було вбито понад 90 тисяч жінок із 22 країн. Останні дні Тасі тихо згасали в її квартирі на Північній вулиці Києва, в колі колег-

бібліографів, які постійно чергували біля важко хворої аж до самої її смерті, що сталася 21 жовтня 1994 р. Поховали А. С. Сохацьку на Північному кладовищі м. Києва, в її останню путь проводжали всім колективом Бібліотеки. Світла тобі пам'ять, наша Тасю!

Відділ інформаційної роботи як самостійна структурна одиниця працював із середини 70-х років ХХ ст. Інформаційно-бібліографічні видання, виїзні виставки готували у 70-80-х рр. фахівці Селівачова Наталія Федорівна, Косицька (Шепенкова) Зінаїда Миколаївна, Селівачова Ніна Сергіївна, Пташнік Ірина Степанівна, Завалій Валентина Єгорівна, Кареліна (Нерубайська) Світлана Юріївна, Седак (Коваленко) Наталія Вікторівна, Коптева Наталія Миколаївна, Саєнко Ірина Вікторівна. Керівником відділу інформаційної роботи протягом багатьох років була Селівачова Наталія Федорівна – енергійна, творча особистість, професійний бібліограф високої кваліфікації, вмілий організатор оперативного обслуговування індивідуальних і групових абонентів інформації, організатор виставок і соціокультурних заходів. Вона творчо бралася до справи, гідно підтримуючи традиції своєї відомої у Києві науково-мистецької сім'ї Селівачових.

Відділ довідково-бібліографічної та інформаційної роботи в травні 1995 року очолила Алла Віталіївна Скорохватова. Визначальним у її роботі була відповідальність за доручену справу, постійне поглиблення професійних знань, вимогливість до колег, взаємна підтримка у виконанні спільних завдань. Алла Віталіївна багато уваги приділила роботі з довідково-інформаційним фондом, оновивши тематико-типологічний план комплектування, склад і якість фонду відділу. Під її керівництвом у 2002 році розпочато відбір і опис цінних документів для внесення до БД матеріалів до Державного реєстру національного культурного надбання. Справжнім проривом у роботі відділу стало впровадження нових інформаційних технологій, саме в ці роки комп'ютери стали звичним інструментом в діяльності фахівців-бібліографів і додали функціонуванню відділу нових позитивних можливостей, кардинально змінивши технологію роботи.

У злагодженій команді бібліографів 1990-х– початку 2000-х років під керівництвом Алли Віталіївни Скорохватової працювали: Єфіменко Галина Володимирівна, Чугіна Оксана Анатоліївна, Васильченко Людмила Леонідівна, Коптева Наталія Миколаївна, Бергілевич (Федоран) Ірина Олександрівна, Русанова Марина В., Лахтадир Оксана Петрівна. Ми щиро вдячні Аллі Віталіївні за плідну продуктивну співпрацю. Колектив наполегливо працював на виконання запитів користувачів з усіх регіонів України в період становлення країни як незалежної держави, що вимагало від кожного фахівця самовідданості, патріотизму, глибоких професійних знань та усвідомлення потреб сучасників у вивченні правдивої історії держави. Організаторські здібності А.В. Скорохватової допомагали не тільки вдало керувати відділом, а й сприяли плідній співпраці з іншими відділами Бібліотеки, зокрема, у підготовці соціокультурних заходів.

Багаторічна діяльність А. В. Скорохватової як керівника структурного підрозділу, знання технології, проблем і можливостей бібліотечно-бібліографічної діяльності, вимогливе і людяне ставлення до співробітників – все це обумовило професійне зростання Алли Віталіївни. У 2003 році її призначено заступником директора з наукової роботи Бібліотеки. Згодом, А.В. Скорохватову призначено генеральним директором Національної історичної бібліотеки України, що успішно відбувається й донині.

Функціонування відділу довідково-бібліографічної та інформаційної роботи з липня 2003 року забезпечував професійний склад фахівців під керівництвом Галини Володимирівни Єфіменко. Підтримуючи і розвиваючи найкращі традиції колективу, команда бібліографів у складі Чугіної Оксани Анатоліївни, Горської Наталії Олексіївни, Вовк Лідії Петрівни, Кареліної Світлани Юрійівни, Новицької Алли Іванівни, Ігнатович (Бергілевич) Ірини Олександрівни, Коптевої Наталії Миколаївни, Ждановича Костянтина Сергійовича, Цінської (Сушко) Марини Василівни, Опенько (Зубок) Яни Юрійівни виконують багатопланову роботу відділу з довідково-бібліографічного та інформаційного обслуговування користувачів. У тісній співпраці з іншими структурними підрозділами Бібліотеки фахівці відділу підтримують високий рівень соціокультурної діяльності, інформативність і глибину бібліографічних розшуків на запити користувачів України та зарубіжжя. Географічні назви місць надходження запитів говорять самі за себе : всі області України, Латвія, Казахстан, Польща, Ізраїль, Італія, Великобританія, Німеччина, Швейцарія, Норвегія, Фінляндія, США...

Бібліографи виконують довідки як окремих замовників з особистих потреб, так і беруть участь у широкомасштабних проектах, цікавих широкому загалу.

Серед багатьох змістовних бібліографічних розшуків та цікавих тематичних довідок, як приклад, наведемо роботу фахівців відділу у 2008 році з фактографічним та ілюстративним матеріалом для масштабного історико-культурологічного проекту «Українці в світі» (під патронатом П.А. Ющенка). Бібліографи відділу розшукали, зібрали фактичні дані, ілюстрації про історичних осіб України та представили матеріал для проекту з точними бібліографічними записами. Презентація проекту «Українці у світі» відбулася в Києві в Українському Домі в День незалежності України 24 серпня 2008 року за участю завідувача відділу Єфіменко Г.В.

Тривалою та плідною була співпраця з редакцією журналу «Пам'ять століть» та наукового щорічника «Україна дипломатична».

Здійснено бібліографічний супровід підготовки до укладання Національною спілкою театральних діячів України «Календаря ювілейних та пам'ятних дат театального життя на 2009 рік», присвяченого 200-річчю від дня народження М. В. Гоголя.

Серед сотень читацьких запитів ми завжди приділяємо особливу увагу запитам з краєзнавчої тематики, цінуючи довіру й надію наших дописувачів на те, що у фонді НІБУ знайдеться цікавий матеріал і про їхній край, місто, село. Намагаємось докладати максимум зусиль задля просвітницької мети краєзнавчих пошуків і самі радіємо, якщо бібліографічний розшук виходить вдалим, а часом відкриває нову фактографічну цікавинку.

У 2009 році виділяємо роботу з такими проектами як: «Україна – Франція: історико-культурні зв'язки з найдавніших часів до сьогодення», «М. В. Гоголь в українській та російській бібліографії», «Трипільська культура в авторефератах дисертацій науковців України ХХІ ст.» та ін.

У виданні «Готелі та ресторани України», яке здійснив Український видавничий консорціум, використано фактографічну добірку 2009 року з письмової бібліографічної довідки «Готелі Києва в 1820-1910 роках». Цього ж року на замовлення Київзеленбуду виконано цікаву довідку «Історія парків Києва».

Вивчаючи біографію академіка Петра Тимофійовича Тронька та збираючи матеріали до його бібліографії, 2010 року ми підготували краєзнавчу довідку «Історія

с. Заброди на Чернігівщині – батьківщини академіка П.Т. Тронька». Одночасно виконувались розшуки з тем: «Історія Катеринославщини. Бахмутський край», «Пам'ятник Чкалову В.П. в Києві», «Історія села Гороховатка Кагарлицького р-ну на Київщині» та ін.

Керівником відділу Єфіменко Г.В. здійснено бібліографічний супровід з підготовки краєзнавчого видання: Хитенко Г. Із туману забуття...: нариси й оповідання з історії обухівських сіл Старих і Нових Безрадичів та їх хуторів.-Обухів, 2010. – 610 с. : іл. На урочисту презентацію книги, яка відбувалася за підтримки Обухівської районної адміністрації в будинку культури села Старі Безрадичі 23 жовтня 2010 року, Єфіменко Г.В. була запрошена автором Галиною Хитенко та виступила перед громадою з промовою про діяльність НІБУ та унікальність її фондів.

Краєзнавцям стали у пригоді наші розробки 2012 року з тем: «Історія села Княжичі Броварського району Київської області», «Палацово-парковий ансамбль садиби Закревських у с. Березовій Рудці Пирятинського району Полтавської області», «Історія села Кордишів на Тернопільщині», «Історія Драбівського району Черкащини», «Історія промисловості Київщини».

З яким щемом у серці сприймається зараз назви населених пунктів Луганщини і Донеччини, які згадуються в оперативних зведеннях військових новин... Ще у 2013 році у ДБНІР виконано бібліографічні довідки «Історія с. Троїцьке Луганської області», «Історія Троїцького собору м. Слов'янська Донецької області», тоді на сході ще був мир.

Волинські краєзнавці скористалися нашою бібліографічною добіркою «Історія села Клевань Ровенського повіту Волинської губернії», а дослідники історії Миколаївщини - матеріалами з історії фортеці м. Очакова.

Зацікавленість наших користувачів історією краю відчувається у запитах до Бібліотеки в рік її 75-річчя. 2014 року ми підготували для краєзнавців списки за темами: «Історія назви с. Дубка (Дубки) Городенківського району Івано-Франківської області», «Історія Михайлівської церкви с. Дашів Іллінецького району Вінницької області», «Церква Святої Покрови Пресвятої Богородиці (1874 р.) с. Поділля Баришівського району Київської області», «Історія Деснянського району міста Києва» та багато інших.

Дніпровські краєзнавці в 2015 році одержали фактографічні дані з теми «Навчальні заклади Олександрівського повіту Катеринославської губернії на початку ХХ ст.», волинські краєзнавці – список літератури з історії села Ходорків Попільнянського району Житомирської області, а київські музеєзнавці – довідки «Історія Києва середини ХІХ ст.» та «Історія Володимирського собору в Києві. Бах Роберт Романович – автор центральних вхідних воріт собору».

Цінною за своєю інформативністю стала бібліографічна довідка 2016 року виконання з історії цукровиробництва в Україні. Єфіменко Г. В. та Новицька А. І. здійснили бібліографічний розшук та підготували довідку «Історія цукрової промисловості України ХІХ-ХХ ст. Цукрові та цукрорафінадні заводи. Цукрозаводчики». Ретельними були пошуки за темами: «Чернігівський залізничний вокзал: історія будівлі – 1928 р.» та «Ізюмський козачий полк (джерела, карта)», «Історія міста Житомира». Дві тематичні бібліографічні довідки відправлено користувачам до м. Добропілля Донецької області.

Краєзнавчі розшуки продовжувались і в наступні роки. Зокрема, у 2017 році ми вивчали історію м. Радомишль. Нам пощастило колективно відвідати Музей

домашньої ікони в старовинній будівлі Радомишля, ще й долучитися до виготовлення паперу за старою технологією.

Краєзнавчі розвідки 2017 року відзначені темами: «Історія архітектури Києва 1930–1940 рр.: житловий будинок вул. Круглоуніверситетська, 2/1»; «Історія с. Яструбине Сумського району Сумської області», «Кримські татари під час революції 1917–1921 рр.»; Історія с. Оратівка Оратівського району Вінницької області»; «Історія Вишгородського району Київської області : урочище Межигір'я , м. Вишгород – Ольжин град, Межигорський Спасо-Преображенський монастир», «Історія с. Красносільське Бершанського району Вінницької області», «Історія сіл Велика Фосня, Мала Фосня, Костюшки, Вереси, Сарнинки Овруцького району Житомирської області», «Історія с. Попільня Сквирського району Київської області», «Історія с. Хрещате Березанського повіту Чернігівської області 1600 -1709 рр.», «Історія м. Макарова Київської області: поховання на Римо-католицькому кладовищі» та ін.

Тривалою й ґрунтовною була робота з бібліографічного супроводу проекту генерала А. В. Русака і товариства «Пошук» над підготовкою до друку документально-ілюстративного видання з історії партизанського руху Другої світової війни. Серед підготовлених довідок були наступні: «Адміністративні округи, запроваджені в Україні під час німецько-фашистської окупації»; «Паровози Другої світової війни, як суб'єкт партизанського руху»; «Німецькі літаки фірми «Хейнкель» у часи Другої світової війни»; «Партизанський рух періоду Другої світової війни у спогадах його діячів»; «Командир партизанського угруповання І.А. Хитриченко» та багато інших.

Цінними виявилися підсумки бібліографічних розшуків 2010 року: «Прижиттєві видання творів Т.Г. Шевченка, які зберігаються в НІБ України», Серед цікавих довідок 2010 року виконання виділяємо «Історія середньої медичної освіти в Російській імперії». Не залишаючись осторонь суспільних проблем та виконуючи відповіді на запити користувачів, бібліографи ДБНІР в 2011 році готували бібліографічні списки за такими темами: «Чорнобильська катастрофа (до 25-річчя трагедії)», «Збереження культурних цінностей в роки Другої світової війни», «Працівники культури - фронту», «М. А. Булгаков і Київ», «Історія права в пам'ятках», «Історична бібліографія як спеціальна історична дисципліна» та ін.

Серед багатьох змістовних бібліографічних розшуків та цікавих тематичних довідок 2012 року можна відзначити роботу над такими темами: «Всеукраїнське видавниче товариство вчителів (ВСЕУВИТО): історія заснування та діяльність», «Історія світового і вітчизняного студентства», «Кадетські корпуси в дореволюційній Росії: історія заснування», «Історія заснування Національного Донецького університету», «Юзеф Ігнацій Крашевський (1812-1887) (до 200-річчя від дня народження польського письменника)», «Життєписи зарубіжних письменників, які перебували в Україні», «Фольклор слов'янських народів», «Церковні школи в Україні ХІХ-ХХ ст.», «Історія Чехії ХVІІ ст.», «Мистецтво Австрії ХVІ-ХІХ ст.», «Історія українського народного костюму ХVІІІ-ХХ ст.», «Дипломатична боротьба довкола «мирних» анексій в період ескалації та на першому етапі Другої світової війни (1936–1940 рр.)»

Працівники відділу ДБНІР брали участь у всеукраїнських методико-практичних нарадах, наприклад у Круглому столі 2009 року з актуальних проблем комплектування бібліотек України, а саме організували та презентували книжково-

журнальну виставку «Бібліотечна Україна: проблеми і пошуки», документи якої стали в нагоді фахівцям бібліотечних установ всіх регіонів України.

Наполеглива бібліографічна довідкова робота бібліографів відділу аналізується та узагальнюється, даючи плоди у вигляді наукових публікацій.

Велике сприяння й доброзичливу допомогу в підготовці наукових статей і повідомлень, плідну участь у підготовці бібліографічних покажчиків здійснювала кандидат історичних наук Лідія Петрівна Вовк. Поєднуючи надбання академічної науки колишнього викладача Київського університету культури і мистецтв з потребами практичної бібліотечно-бібліографічної діяльності, Л.П. Вовк не тільки ґрунтовно відредагувала систематичну картотеку статей, а й активно виступала з доповідями та підтримувала наукові дослідження колег – своїх колишніх студенток, завжди була мудрою, етичною порадицею, завбачливою, уважною наставницею.

У роботі VI Культурологічних читань пам'яті Володимира Подкопаєва «Національний мовно-культурний простір України в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів», що проводились в ДІБУ 3-5 червня 2008 р. брали участь у роботі секції «Діяльність бібліотек України з використання й збереження національного та світового культурного надбання» та виступили з доповідями Л.П. Вовк, Г.В. Єфіменко, А.І. Новицька. У VII Культурологічних читаннях пам'яті Володимира Подкопаєва «Культурна трансформація сучасного українського суспільства», що проводились в ДІБУ 4-5 червня 2009 р., брали участь та виступили Л.П. Вовк, Г.В. Єфіменко з доповіддю «Іван Котляревський - перший класик нової української літератури» та А.І. Новицька з доповіддю «Національна еліта – рушійна сила історичного розвитку суспільства». У збірнику матеріалів VIII Культурологічних читань пам'яті Володимира Подкопаєва «Національно-культурний простір України XXI ст.: стан і перспективи» надруковано статтю Вовк Л.П. та Новицької А.І. «Твори В. І. Межова у фондах НІБ України: (до 180-річчя від дня народження)». ІХ Культурологічні читання 2011 року пам'яті Володимира Подкопаєва «Концептуальні проблеми розвитку української культури у світлі підготовки і проведення 2012 року як року культури та відродження музеїв в Україні» включили до програми виступи наших колег Вовк Л.П. і Новицької А.І. «Грушевський Михайло Сергійович – видатна постать української історії : (до 145-річчя від дня народження)» та Єфіменко Г.В. «Петро Аркадійович Столипін (1862-1911) – російський реформатор ХХ століття» (про укладання бібліографічного покажчика «Столипін П. А.»). У матеріалах X Культурологічних читань 2012 року пам'яті Володимира Подкопаєва надруковано статтю Вовк Л.П. «Бібліограф Ю.О. Меженко : (до 120-річчя від дня народження)», статтю Єфіменко Г.В. «П.А. Столипін: бібліографічні розшуки з фондів НІБ України» та статтю Чугіної О.А. «Бібліографічне забезпечення в галузі української фольклористики», а також повідомлення молодого фахівця Сушко М.В. «Інформаційно-бібліографічна діяльність НІБ України: шлях до інновацій».

У матеріалах ювілейної науково-практичної конференції до 70-річчя ДІБУ 2009 року надруковано статтю Вовк Л.П. «Твори Пантелеймона Куліша в фондах Державної історичної бібліотеки України».

Представлено доповіді та повідомлення для ювілейної конференції 2014 року, присвяченої 75-річчю НІБУ : Чугіна О. А. «Бібліографічне інформування користувачів НІБ України за темою «Духовна культура українців»; Вовк Л.П. «Олександр Петрович Довженко – співець рідного краю»; Бергілевич І.О. «Періодичні та продовжувані видання з фонду НІБУ : формування предметних рубрик»; Сушко М.В. «Інформаційне

забезпечення індивідуальних абонентів Національної історичної бібліотеки України з історичної тематики».

В рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Славістика: образи минулого та нова історична ситуація» від 25-26 травня 2010 р. Л.П. Вовк, А.І. Новицькою проголошено наукову доповідь «Славістика в Національній історичній бібліотеці України – унікальна скарбниця єднання та взаємовизнання народів Європи».

У тематичному ювілейному випуску журналу «Пам'ять століть» (2010.- №1-2), присвяченого 70-річчю НІБ України, вийшла друком стаття Вовк Л.П. та Єфіменко Г.В. «Довженко Олександр Петрович: життя і творчість» з укладеним бібліографічним списком творів О.П. Довженка та літератури про нього, наявних в НІБУ.

Співробітники відділу брали активну участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції 2011 року "Культурна політика у контексті полікультурного світу". Л.П. Вовк виступила з доповіддю: «Дмитро Іванович Дорошенко – український історіограф, бібліограф, літературознавець (1882-1951 рр.)».

Для участі у Всеукраїнському семінарі для бібліотекарів «Біографічні та біобібліографічні дослідження в бібліотеках України» 2013 року фахівцями Вовк Л. П., Єфіменко Г. В., Новицькою А. І. підготовлено й надіслано електронною поштою в Одеську ОУНБ ім. Горького доповідь «Біографістика в науково-практичному доробку відділу ДБІР НІБ України».

У науково-практичній конференції «Електронний облік: система впорядкування інформації та реєстрації елементів нематеріальної культурної спадщини» (10-11 листопада 2016 р.) виступила Єфіменко Г. В. з доповіддю «ЮНЕСКО та Україна». З оглядом книжкових виставок («Юнеско і Україна», «Нематеріальна культура України») ознайомила аудиторію конференції Чугіна О. А.

Виїзна виставка «Етнічні німці в Україні» супроводжувала круглий стіл в Центрі німецької культури «Widerstrahl» з приводу 75-річчя депортації німецького народу 7 жовтня 2016 р. Огляд експонованих документів представила Єфіменко Г. В.

Науково-практична конференція «Проблеми вивчення та збереження культурних ландшафтів України», проведена Українським товариством охорони пам'яток історії і культури 6 жовтня 2017 року, супроводжувалась виїзною книжковою виставкою з фонду НІБУ «Охорона культурних ландшафтів України», експозиція та супровід підготовлені і здійснені Єфіменко Г. В., Кареліною С. Ю., Новицькою А. І., Чугіною О. А.

У науково-практичному семінарі «Захист культурних цінностей України» для слухачів НАКККІМ, який відбувся читальному залі НІБУ в жовтні 2018 року, виступила Єфіменко Г. В. з доповіддю про нормативну базу захисту культурних цінностей України та здійснила презентацію книжково-журнальної виставки «Культурні цінності України: вивчення, збереження, нормативна база».

У бібліографічній діяльності фахівців відділу ДБІР використовуються різні джерела інформації, серед яких важливе місце належить довідково-інформаційному фонду. Поповнення фонду новими документами, відбір застарілих, зношених видань є в полі зору завідувача відділу Єфіменко Галини Володимирівни та завідувача сектора Чугіної Оксани Анатоліївни. Кожен фахівець дбає про певну частину фонду, проте більшість клопотів про переміщення документів, опрацювання документації виконують Чугіна О.А. та Єфіменко Г.В. Оксана Анатоліївна дуже відповідально ставиться до роботи з фондом, тим більше тієї його частини, що є справжнім

культурним надбанням народу. Особливої уваги потребують рідкісні і цінні видання. Всіма бібліографами відділу відібрано документи, що відносяться до Державного реєстру національного культурного надбання. Відповідально і дбайливо їх описали й внесли до бази даних Чугіна Оксана Анатоліївна та Кареліна Світлана Юріївна. Нові надходження вчасно анують. Відповідність каталогу поповненням фонду оперативно і акуратно здійснює Кареліна С. Ю., скрупульозно і точно опрацьовуючи кожен партію нових видань. Списки нових надходжень з анотаціями та фото обкладинки доступні на сайті Бібліотеки, у презентації випусків здійснює технологічну допомогу Ігнатів І.О.

Документи у вигляді мікрофільмів одержали своє друге життя в технологічно новому форматі. Це життя їм надала вміла раціоналізаторська пропозиція Ігнатів Ірини Олександрівни за розробленою нею технологією (без залучення високовартісної техніки) - використати смартфон, систему лінз, комп'ютер для поцифрування мікроформ, що й було успішно виконано.

На потребі часу стоїть переведення у цифровий формат цінних документів фонду, і в цьому процесі першими в Бібліотеці було поцифровано книги довідково-інформаційного фонду, відібрані бібліографами відділу. Оформленням ділової документації, уточненням бібліографічних описів та формуванням колекцій займалася Новицька Алла Іванівна.

Важливим напрямком роботи Бібліотеки є вибіркове розповсюдження інформації. Наукове інформування співробітників Інституту історії України НАН України, викладачів вищих навчальних закладів України, які є абонентами ВРІ, забезпечує Єфіменко Галина Володимирівна укладанням бібліографічних списків нових надходжень книг і статей з періодичних і продовжуваних видань та збірників. Свіжа аналітична інформація є вкрай важливою для науковців, не всі періодичні видання мають доступну цифрову версію, тому оперативність аналітичної обробки друкованої преси та нових книг, формування інформаційних списків та вчасна їх доставка залежать від вправності та професійності фахівця-бібліографа. Позитивним виявився зворотній зв'язок з абонентами інформації, зокрема, надіслано подяки, одержані нами електронною поштою навзаєм одержаних наукових інформацій.

Порівнюючи обсяги виконаних за різні роки бібліографічних робіт, маємо зазначити: збільшилась кількість електронних бібліографічних довідок, виконання бібліографічних довідок доповнюється новими можливостями цифрових технологій. Одним з електронних джерел інформації є бази даних, що їх укладають фахівці Бібліотеки. Однією з баз «Періодичні і продовжувані видання з фонду НІБУ» опікуються і наші бібліографи Ігнатів І.О., Чугіна Оксана Анатоліївна, Кареліна Світлана Юріївна, вносять аналітичні описи статей з нових періодичних видань. Традиційна систематична картотека статей законсервована ще 2016 року, вона стала частиною історії розвитку довідково-бібліографічного апарату Бібліотеки.

Бібліографи розуміють важливість інформаційних потреб тих користувачів, хто відновлює історичну правду про свою Батьківщину, свій рід, про національні традиції народу. Виконані довідки сприяли національно-патріотичному вихованню громадян, формуванню толерантних відносин, запобіганню проявів ксенофобії, расової дискримінації в суспільстві. В умовах наявності в суспільстві стану, який потребує стабілізації, відділ ДБНІР у своїй професійній діяльності популяризує національну символіку України, додержується принципів формування толерантних відносин. Прикладом суспільно актуальної тематичної бібліографічної довідки постійного

використання є бібліографічна добірка «Життя після травми»: історичні, етнологічні, психологічні, правові, соціальні аспекти життя та діяльності учасників Операція Об'єднаних Сил (ООС), Антитерористичної операції (АТО) та внутрішньо переміщених осіб. Бібліографічний список постійно поповнюється і може бути використаним як фахівцями в галузі психології, соціології, історії, етнології, права, так і учасниками АТО, ООС, членами їхніх сімей, внутрішньопереміщеними особами та ін.

Соціокультурна, науково-інформаційна, видавнича діяльність відділу здійснюється у творчих партнерських зв'язках із громадськими об'єднаннями, серед яких Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих, Товариство ветеранів розвідки Військово-Морського Флоту та інші. За погодженням з адміністрацією та спільним планом проводяться соціокультурні заходи, здійснюється підготовка друкованих видань, чому передує професійна бібліографічна підготовка.

Великий обсяг різнопланової бібліографічно-інформаційної діяльності, яка ведеться щоденно, проте, яку не завжди видно, ми виконуємо із задоволенням, у команді професіоналів, відповідальних виконавців і творчих особистостей, суспільно зрілих людей і жінок з гарним смаком. Всім моїм колегам, з ким працювала і працюю протягом багатьох років, я надзвичайно вдячна за внесок кожного з Вас, за щирість і відкритість стосунків, за взаємоповагу, демократичність у спілкуванні. Ми є справжньою командою, ціную, довіряю й поважаю кожного. Величезне спасибі Вам, мої дорогі колеги!

Незамінною і цінною також є співпраця з фахівцями інших структурних підрозділів НІБУ. Розуміючи соціальну роль книги й потреби суспільства, разом ми можемо багато: чи то йдеться про спільну участь в соціокультурних заходах, чи про участь у роботі комісій науково-дорадчого характеру, чи у грамотному забезпеченні шляху книги в Бібліотеці, - завжди незмінними є взаємна повага, професіоналізм, додержання норм бібліотечної етики і творчий підхід до справи. Дякуємо колегам за співпрацю у дружньому колективі!

Сучасні виклики соціокультурного простору, трансформаційні процеси в галузі культури, орієнтація на європейську модель розвитку потребують змістовної освіти і самоосвіти фахівців. Особистості бібліографів мають відповідати нормам високих моральних якостей, бути здатними впроваджувати науково обґрунтовану систему завдань, засобів підвищення ефективності професійної діяльності. Професійно значущі якості співробітників відділу ДБНІР у сукупності із самостійним орієнтуванням у розмаїтті нестандартних ситуацій здатні ефективно вирішувати завдання довідково-бібліографічного та науково-інформаційного обслуговування та успішно функціонувати в рамках значущого структурного підрозділу НІБУ як визначального осередка інтелектуальної інфраструктури України.

Ліричний відступ №1

Під вікнами НІБУ – розкішна липа

Росте, розкинувши чарівні віти,

Привітно зустрічає нас щоранку,

А з вечора чатує до світанку.

Під її шатами гуляли молодята,

Просяяли флеш-мобами дівчата,

І хоч молодша липа за НІБУ,

Проте є легендарною, тому,
Що здійснює найблагородніші бажання
І втілює високі сподівання.
З молитвою пройди навкруги неї
І будеш мати привілеї,
Щоб здати семінар, екзамен,
Дипломну захистити, а навзаєм
Приходить по мудрість вічну
В бібліотеку історичну.
Всім нашим вірним читачам –
Студентам, краєзнавцям і викладачам,
Поклонникам богині Кліо –
Нехай здійсняться всі прекрасні мрії!

Галина Єфіменко

